

SOMMAREN 78.

Flower Power, utsvängda byxben och VM-match i schack mellan Karpov och Kortjnoj i Bagio City, Filippinerna. *Bobby Fisher hade vägrat försvara sin världsmästartitel 1975 och Karpov hade blivit "mästare i kavaj". Karpov och Kortjnoj var inte precis goda vänner. Karpov var representant för Sovjetunionen och Kortjnoj, som hade hoppat av till väst 1976 hade fru och son "inspärade" i sitt gamla hemland.*

Själv hade jag bestämt mig för att årets schack-SM i Degerfors skulle bli mitt sista. Efter sex år i SM-gruppen hade jag tröttnat (läs; insett att jag inte skulle bli mycket bättre, fem- tio bästa i Sverige, utan att lägga ner massvis med tid och energi som jag inte hade lust med). Min inställning, kvittar hur det går – jag ska ju ändå sluta, verkade fungera bra. Efter första SM-veckan var jag i ensam ledning men efter en bortspelad vinstställning till remi mot en av förhandsfavoriterna, Axel Ornstein, gick geisten ur och jag fick nöja mig med en femteplats.

Brydde mig inte så mycket över resultatet för nu väntade en resa jag drömt om länge. En present till mig själv – två månaders rundresa i USA. Hade sparat semesterveckor och förhandlat mig till lång ledighet från jobbet på Barsebäck.

För biljetten Sturup – Köpenhamn – New York fick jag betala 4000: - och för USA runt, sju valfria stopp, 2000: -. Dollarn stod i under fyra kronor och jag tror att man med fog kan säga att det var rätt tillfälle att resa. New York – Phoenix var den enda förhandsbokade på rundtursbiljetten. Planerade stopp var sen Grand Canyon - Las Vegas (såklart!) – Los Angeles – San Francisco – Chicago. Ångrade senare (fortfarande) att jag inte löste tilläggsbiljett (100 dollar) till Hawaii och chans att få bada i Waikiki Beach.

Packningen var lätt. Handbagage med kläder för en vecka. Badbyxor, hoppades få doppa mig både i Atlanten och i Stilla havet. Ett par jeans, några skjortor, kalsonger, strumpor och en "resekavaj". Tänkte använda "laundry" alternativt köpa något om det behövdes. Resecheckar och ett par rejäla promenadojor fullbordade. Har alltid gillat att vandra omkring i storstäder och försöka vara så lite turist som möjligt. Vardagslivet i andra länder är alltid lika intressant och spännande att studera. Ett tips hade jag fått - ha alltid ha en tjugo dollarsedel i fickan. Skulle man bli utsatt för ett "hold up" var risken stor att rånaren kunde bli våldsam om han kammade noll. Ett råd jag förstod vidden av nästan trettio år senare! Men det är en annan historia...

Planet som skulle ta mig från Sturup till Kastrup var litet, plats för tjugo passagerare. Vingarna satt ovanpå vilket gjorde planet "rulligt" när det blåste och blåste ordentligt gjorde det naturligtvis. Ingen behaglig överfart. Plantypen togs ur tjänst några år senare när ett plan som skulle till att lyfta slog runt. Vill minnas det var på Gotland, viktfordelningen blev skev när för många tunga S-politiker satte sig längst bak i planet. Jumbojeten var betydligt lugnare och jag hade turen att få två trevliga, pratglada grannar. De var tennisproffs (?) och skulle spela sig runt staterna på lågbudget. Ju bättre det gick ju längre kunde de stanna. Minns inte längre vad gossarna hette men det ena namnet vet jag att jag då kände igen. Hursomhelst var deras historier underhållande och om bara hälften var sant var det mycket nog! Tiden försvann och plötsligt hade man New York under sig, en mäktig syn. Äventyret kunde börja!

Landade på JFK och fick genast problem med passkontrollanten som nödvändigtvis ville veta vart jag skulle vägen och också ville ha en adress. Försökte förklara att jag inte hade någonting bokad, men han gav sig inte. Enda adressen jag hade var Congress Center, Civic Plaza Phoenix där jag senare skulle spela U.S. Open. Han fick den och förklarade sig nöjd. Transferbuss till city och sen taxi till "något hotell nära Times Square". Hotellet taxin körde till var OK men på tok för dyrt för mig. Bokade två nätter och räknade med att senare hitta något billigare i närheten.

NEW YORK. En schackturnering över två dagar, N.Y. July Open, stod på programmet plus leta upp Manhattans Chess Club samt Marshalls dito. Resten av tiden hade jag tänkt utforska N.Y. till fots. Måste erkänna att jag inte riktigt visste vad jag hade gett mig in på.

Visserligen var det busenkelt att hitta i staden. Avenyer med genomfartstrafik på längden och enkelriktade numrerade tvärgator enligt rutmönster. Undantagen var Broadway som gick diagonalt tvärs över Manhattan och några få breda tvärgator med dubbelriktad trafik som t.ex. 14;de och 42;andra. Problemet var storleken. Nästa oändliga avstånd om man som jag tänkte gå. Konditionen var det inget fel på, rökfri sedan ett år tillbaka och joggade 4-5 mil i veckan. Spelade squash, tennis och korpfboll (!). Men det kändes ändå hopplöst långt att gå när man stod på en aveny och tittade åt ena hållet, hus i fjärran så långt man kunde se och sen såg det likadant ut på andra hållet.

Det var fortfarande mitt på dagen och således gott om tid att börja utforska The Big Apple. En minut bort låg Times Square, nöjesmetropolen med sina teatrar och restauranger. Mycket folk naturligtvis och när jag stod och väntade på en grön gubbe vid ett övergångsställe var det två folkhoppar som skulle "byta" plats. Mannen vid min sida, såg ut som Mr Avarage Swanson, råkade stöta till en lång färgad man. Vems "fel" det var vet jag inte men en blixtnabb höger från Mr Swanson sänkte den färgade. Det bildades en ring runt kontrahenterna mitt i gatan som snabbt blev mycket större när den nerslagne reste sig, nu med en kniv i näven. Mr Swanson la benen på ryggen. Detta efter fem minuter i N.Y. Bestämde mig för att deponera resecheckarna på hotellet.

Empire State Building låg lagom långt bort och försedd med en nyinköpt stadskarta tog jag hissarna till toppen. Ett bra sett att få överblick och också få ett hum om hur allt såg ut. Nere på gatuplan var det mestadels trångt och väldigt lätt att få nackspärr. Nästa dag gällde det att hitta ett nytt hotell och jag började leta i tvärgatorna runt Times Square. Hittade några små hotell bakom trånga portar, att kalla dessa hotell var nog att ta i, snarare härbärgen. Ett typiskt såg ut så här: Brant kal trappa, liten reception med "banksnurra" bakom tjocka glas och två män bakom. Rummet utrustat med en säng, pinnstol att hänga kläder på, naken glödlampa i taket och galler för fönstret, om det nu fanns ett fönster. Fördelen var priset, omkring sju dollar natten. Väldigt billigt, nästan gratis med jag vågade helt enkelt inte. Bondfångare fanns det gott om i området. Vanligt var de klassiska "gissa damen" eller "i vilken mugg ligger kulan". En fingerfärdig gentleman flyttar kort eller muggar fram och tillbaka och du ska gissa var damen respektive kulan finns. Medhjälparna började satsa, ofta en eller flera vita (förmodar det skulle se trovärdigare ut) och det var ju de vita dumskallarna man ville åt. Alla var högljudda och lite till när betten gick in. Snart samlades folk som såg hur enkelt det var och ville satsa själva. Bara en sak var säker. Det var att när man var 100 % säker på vilket kort som var damen eller 100 % säker på i vilken mugg bollen låg så var det fel. Varje gång. Efter ett litet tag ropade en spejare "Police" och spelet upphörde lika plötsligt som det hade startat. Ofta fanns det ingen polis i närheten men höll man på för länge fanns det risk att hätsk stämning skulle utbreda sig när ingen kunde gissa rätt. Begrep aldrig själv hur de bar sig åt.

Hittade ett hotell så småningom på 46;e vilket var två gator norr om mitt gamla. Två gator räckte för att komma till ett betydligt sämre distrikt. Här gick det inte att ta två steg utan att bli erbjuden att köpa allt som finns att sälja. I varje gathörn blev man erbjuden att köpa "Horse" – inga hästar menades utan snarare heroin. Hotellet hade sett bättre dagar, underhållet var eftersatt och tittade man noga – sjabbigt. Rummet jag tittade på såg dock ok ut och priset tilltalande. Ungefär hälften av det jag nu betalade. Meningen var att boka åtta nätter och jag ville gärna ha mängdrabatt. Pruta gick lätt (förstod snart varför). Detta var långt innan jag träffade min läromästare i konsten att pruta, Peter.

Måste bara berätta en sedelärande historia i ämnet. På bilsemester hade Peter framgångsrikt prutat oss genom Polen och Baltikum. Tallinn var sista anhalten och dit kom vi sent på kvällen. Körde rundor och letade efter ett litet billigt ställe. Hittade inget och blickarna vändes mot det nya, stora ståtliga svenskbyggda hotellet med utsikt över hamnen. Inte precis vad vi hade tänkt oss men vi var trötta och orkade inte leta längre. Foajén andades dollar och receptionsdisken imponerande. Peter undrade vad ett dubbelrum skulle kosta och fick svaret "fjortonhundra svenska kronor". "To much" tyckte Peter. "And how much do you want to pay?" kontrade den unga söta flickan bakom disken. Vi skulle ha ett rum här till varje pris och kom överens om att börja prutningen försiktigt, "tusen kronor?". "Yes" kom det a`tempo och med ett leende räckte hon över incheckningsformuläret. Snopna konstaterade vi att vi hade betalt för mycket och jag vet att Peter än idag (tio år efter) grämer sig!

Rummet låg högt upp i byggnaden, och man var tvungen att byta hiss en gång. Första natten var det bråk på mitt våningsplan. Folk skrek och slog i dörrar, någon bankade på min dörr och vred om handtaget. Öppnade inte och fick heller inte veta vem som ville in. Lyckades somna bara för väckas på nytt. Nu av polisbilarnas sirener – får man på köpet när man väljer att bo mitt i staden som aldrig sover. Något måste jag ha sovit eftersom jag vaknade av väckarklockan. Klarvaken blev jag när jag öppnade resväskan. Tusen kackerlackor som hade slagits om brödsmulorna som låg i påsen som låg i resväskan fick brått iväg. Nu började jag se kackerlackor överallt, både verkliga och inbillade. Badrummet var särskilt utsatt. Varje gång jag tände ljuset där kunde jag skymta och höra(?) kackerlackor som sprang och gömde sig. För att slippa se dem tog jag för vana att alltid först knacka i porslinet. Upptäckten av mina nya hyresgäster gjorde det inte precis lättare att somna på kvällarna. Men vad skulle jag göra? Hotellet var betalt i förskott (annars hade jag checkat ut direkt) och jag trodde inte det skulle vara mödan värt att klaga. Vad skulle de kunna göra? Hissarna var ett annat problem. Bara efter någon dag slutade översta hissen att fungera och för att komma upp till mitt våningsplan blev jag tvungen att använda brandtrappan. Läskigt. Några gånger fick jag dela hiss med en flirtig herre i damkläder. En annan gång fick jag åka med en man som var så nödig att han kände sig tvungen att kissa i hissen.

Nere i hotellvestibulen härskade en storväxt, barsk vakt med naturlig pondus. Alltid klädd i mörk kostym med något slags guldeblem på bröstet och som alltid verkade vara i tjänst. Tror inte jag någon gång lyckades passerade receptionen, dag som natt, utan att undkomma hans ovänliga stirrande, kritiskt granskande blick. Vid ett tillfälle höll han på att skrämna livet ur mig. Jag var i dörren på väg ut från hotellet med en Coca Colaburk i näven när han med tordön stämma ropade **"DON`T LIT THAT CANE"**! Kanske hade han bråkat med frun på morgonen men det mest troliga var nog att han tyckte jag inte visade honom vederbörlig respekt.

Min rutin var att stiga upp klockan sex, äta frukost ute någonstans (hotellet serverade ingen frukost) och sedan vandra iväg, ibland med mål andra gånger bara på måfå. Målen kunde vara t.ex. vara Metropolitan Museum där Picassos "Guernica" för tillfället fanns till beskådande, Guggenheimmuseet, vackra världiga Grand Central Station, tvillingtornen World Trade Center där man från toppen kunde titta ner på Empire State Building. Battery Park och därifrån med båt till Frihetsgudinnan, Fifth Aveny med de flotta butikerna där jag inte kunde motstå att gå och suppa in atmosfären, precis som Audrey Hepburn i "Frukost på Tiffanys". Uppenbarligen passade jag inte in på Tiffanys eftersom jag inte hann mer än komma innanför dörren när en säkerhetsvakt demonstrativt slog följe (och var nära att trampa mig på hälarna).

Längsta turen jag gjorde var den till Bronx, 160 kvarter bort plus en bro. Vägen dit gick via Central Park, Haarlem och South Bronx, här kände jag mig verkligen som "ensam vit man". Tyckte också att man tittade konstigt på mig. Var inne i små butiker för att handla färdkost. Varorna fanns bakom nätgaller (ingen shoplifting möjlig) och som alltid, två män bakom kassan och högst troligt ett vapen lätt tillgängligt. Passerade kvarter efter kvarter med nedbrunna hus som till slut blev en hel stadsdel. Såg helt sjukt ut och svårt att förstå vad som hade hänt. Senare fick jag tillfälle att fråga några av schackspelarna på Manhattan Chess Club om hur det låg till. Svaret blev, att när fastighetsägarna tröttnat på svårigheterna att driva in hyror av folk lät man tända eld på husen och tog försäkringspengarna. De tyckte också det var vansinne att ge sig in i South Bronx till fots. Själva undvek de området och om de var så illa tvungna att köra igenom vevade de upp rutorna och såg till att dörrarna var låsta. Stannade ogärna för rött ljus. Efter många timmars vandring kom jag äntligen fram till oasen Bronx Botanical Garden där det också fanns en djurpark. Orkade inte gå samma väg tillbaka utan bestämde mig för att ta tunnelbanan. På vägen dit blev jag stoppad av en man som ville ha en "quarter". Jag nobbade, gick vidare men kom inte så långt.

Plötsligt, utan förvarning kopplade han ett grepp om min nacke (halvnelson?). Jag satt fast som i skruvstäd, kunde inte röra mig. Vi bara stod där, jag lätt framåtlutad och väntade på att han skulle tröttna, att hans frustration skulle gå över. Ingenting hände och ingen fanns i närheten. Vi stod i en gatukorsning, ovanför oss bullrade ett tunnelbanetåg. Konstigt nog var jag inte rädd, tänkte bara att han snart borde ge sig. Vet inte hur länge vi stod sådär men jag hade precis bestämt mig för att knäa honom i skrevet när han släppte taget och jag kom loss.

Schackturneringen skulle spelas på The Waldorf-Astoria, ett gammalt vördnadsvärt hotell. En Monradsturnering (innebär att man hela tiden möter motståndare som har lika många poäng) med sju ronder över två dagar. Tre stormästare fanns i startfältet, en namnkunnig, Rohde, som jag förlorade mot i rond två. 2½ av 4 först dagen var jag inte nöjd med, men måste man förlora poäng i en Monradturnering är det bäst att göra det i början (lättare motstånd sen). Andra dagen blev det full pott och 5½ av 7 räckte tursamt till en odelad andraplats bakom Rohde. I sista rondon mötte jag en kille som hade 5 av 6 möjliga. Inget större nummer och jag vann lätt som svart i en Sicilianare där han gick fel från början. Efter spelet tyckte han själv att han hade stått bra och att han borde ha vunnit. Självsäker utmanade han mig på blixtschack, 100 dollar partiet, kunde nöja sig med 50 dollar om jag tyckte 100 var för mycket! Mycket frestande, men jag hade inga pengar tillgängliga, tänkte aldrig på prischecken som var på 400 dollar. Efter partiet kom stormästare Henley fram och gratulerade på den bredaste Texasdialekt. Vi hade blivit lite av kompisar och nu ville han tacka mig för att jag hade vunnit mot "den där typen". "Förstår inte hur jag kunde förlora mot honom, helt obegripligt" sa han och skakade på huvudet.

Prischecken hade jag i fickan nästa dag när jag var ute på vandring. När det blev dags för lunch hittade jag en till synes trevlig liten Brasiliansk restaurang. Beställde svarta bönor som jag inte tidigare hade ätit (fortfarande inte) och tänkte att smaken måste skilja sig från smaken på de bruna bönor som jag aldrig har gillat. Började med sallad, ett gott bröd och öl. Plötsligt kom jag på att jag varken hade pengar eller resecheck bara prischecken som jag hade glömt att lösa in. Blev aningen nervös och kallade på kyparen för att fråga om det gick bra att betala med checken. Det gick inte. Den vänlige, leende kyparen förvandlades till Frankenstein. Hävde ur sig otidigheter och portugisiska fula ord (gissning) och skyndade sig att plocka rent på bordet. Slamrandet av bestick upphörde, blev knäpptyst i lokalen (tänker på Eddie Murphy i "Ombytta roller") när alla nyfiket tittade på. Jag tömde fickorna på växelpengar och lämnade lokalen med röda kinder och blossande röda öron. En bank fanns i närheten och där fick jag veta att checken bara kunde lösas ut i utställarens bank (Vermont någonting) dessutom saknades en signatur. Nästa dag lyckades jag efter många om och men få tag i telefonnumret till mannen som jag hade fått checken av. Något syrligt undrade jag hur jag skulle bära mig åt för att lösa ut checken. "Min mamma måste nog skriva på"(!). "Mamma" kunde jag få tag på om jag tog mig till Bellevue Hospital. Bellevue Hospital visade sig vara ett kommunalt jättesjukhus. Ca 200 personer satt i väntrummet och såg uppgivna ut. Damen i receptionen var både vänlig och hjälpsam men kunde inte hitta namnet på personen jag letade efter i några tjänstgöringslistor. Hon frågade kolleger och ringde samtal. Inget resultat tills någon kom på att det kanske inte var en anställd utan en patient. Bingo! En hiss och några korridorer senare kunde jag äntligen, lite irriterad, knacka på hos "mamma" och få den efterlängtda namnteckningen.

Många gånger hade jag sett folksamlingar vid tunnelbaneuppgångarna på södra sidan av Times Square. Nyfiken som man är ställde jag mig i "kö". Trodde först det var något "lurt" typ betting, även om platsen var väl öppen för sådana aktiviteter. Blev förvånad när jag såg tre schackspelare stå bakom varsitt stort schackbord. Utmanare saknades inte. En dollar partiet och fem minuters betänketid. Kunde inte motstå frestelsen och anmälde mitt intresse. Efter första partiet insåg min man att jag behövde bättre motstånd och skickade mig vidare till nr1, "Kingen". Vi spelade jämna och spännande partier som jag till slut och till åskådarnas förnöjelse lyckades vinna. Men när jag skulle inkassera min fjärde dollar väste han hotfullt i mungipan "Piss off". Kände direkt att det inte var läge att bråka. Berättade om incidenten på Manhattan Chess Club och de kunde intyga att dessa spelare tyckte mycket illa om att förlora. Risken var stor att få "spö" på riktigt.

Manhattan Chess Club var Bobby Fishers moderklubb och här hade han fått sin schackuppföstran. Väggarna pryddes av bilder av Bobby i olika åldrar och här rådde heller ingen tvekan, Bobby var fortfarande världens bäste. Varje tisdag spelades en populär blixturnering med många deltagare. Zuckerman, "Zuck the book" kände jag till sedan tidigare. Och en liten lovande junior med det passande namnet Benjamin (Joel) som blev amerikansk mästare bara något år senare, yngst någonsin (yngre än Fisher!). Zuckerman vann i överlägsen stil och jag fick vara nöjd med andraplatsen. Också väldigt nöjd med vinsten mot honom, som svart i ett franskt parti där han hade slarvat med hemläxan. Revanschugen utmanade han mig på blix, först tio dollar partiet sedan på fem och två och slutligen en dollars innan han insåg att revanschen skulle utebli. Gratis kunde han tydligen inte spela. Jag ville såklart suga på karamellen som smakade bättre och bättre ju mer angelägen han visade sig vara. Nästa vecka möttes vi igen med samma ordningsföljd och denna gång med remi i inbördes möte.

Marshalls Chess Club låg i Greenwich Village. Konstnärerna och bohemernas stadsdel. Här fanns träd och grönska, husen var lägre och tempot lugnare. Klubben hade lånat sitt namn av Frank J Marshall, amerikansk champion 1909-1936 (!) och en fruktad angreppsspelare. Marshallangreppet i spanskt är fortfarande användbart. Spellokalen låg i ett typiskt Greenwich Villages hus, smalt med lägenheter i olika plan. Inredningen var en glad överraskning, en stiftelse hade tagit på sig att bevara lokalerna så att det skulle se ut precis som på Marshalls dagar. Även här var väggarna täckta med fotografier av gamla medlemmar och många schackkändisar. Marcel Duchamp, expressionisten som myntade begreppet "Readymade" och mest känd för den upp och nervända pissoaren "Fontän", hade varit medlem i klubben och var en mycket stark spelare. Inte många vet att han i många år spelade med i franska schacklandslaget.

En dag när jag vandrade "utan mål" råkade jag komma förbi Washington Square. I ett hörn av parken fanns ett dussin schackbord gjutna i betong. Full aktivitet och många åskådare. Speciellt ett bord fångade mitt intresse, några satt och analyserade senaste VM-partiet Karpov-Kortjnoj. Alla var välkomna med kommentarer och förslag och det dröjde inte länge förrän man själv tog del i diskussionen. Alla var inte lika duktiga men absolut lika intresserade och det kändes som om man hade fått ett gäng nya kompisar. *VM-matchen kom att handla mer om politik än om schack. Dissidenten Kortjnoj fick på inga villkor inte lov att vinna. T.o.m. reglerna hade man ändrat till Karpovs fördel (20 år yngre), först till sex vinster, remipartierna räknades inte (reglerna ändrades tillbaka inför Karpovs andra VM-match mot Kasparov, den första hotade att aldrig ta slut och avbröts av medicinska skäl). Karpovs delegation anfördes av en f.d. KGB-överste och i den fanns specialister av alla slag. Bland sekundanterna fanns exvärldsmästaren Michael Tal, "trollkarlen från Riga" och en gammal bekant till mig, Jurij Balasjov. (Två år tidigare hade vi spelat mot varandra i Europacupen för klubblag, ett spännande remiparti som publicerades i Expressen av Kristian Sköld med rubriken "Sjövild svensk skakar ryss") Kortjnojs delegation leddes av en kvinna, rabiät antikommunist som Kortjnoj fått kontakt med efter sitt "avhopp" i Holland. Hon hade avtjänat tio år i fångläger i Sibirien för "antisovjetisk verksamhet" och hatade allt Sovjetunionen stod för. Upplagt för bråk med andra ord. Båda sidor protesterade mot allt och inget, ibland ren pajkastning. Mest uppmärksamhet fick kanske "Yoghurtcupen". Under ett parti fick Karpov en tallrik med lila (blåbär?) yoghurt serverad vid bordet av en medhjälpare. Mot reglerna och genast skarpa protester. Yoghurten kunde innebära att otillåten information förmedlades. T.ex. bjuda eller anta remi, försök byta dam o.s.v. i all oändlighet. Färgen, volymen, skålen, skedens placering och tidpunkt, allt kunde varieras och följaktligen betyda något. Kompromissen blev att det alltid skulle serveras blå yoghurt och alltid vid samma tid och alltid av hotellets personal. Det var kutym att skaka hand före partierna och låta fotograferna ta bilder. Men efter några ronder och ställning 0-0 vägrade Karpov plötslig, utan förvarning, att skaka hand och fotograferna fick en bild av en förvånad och uppbragd Kortjnoj som stod med en hand utsträckt i tomma intet. Blev Kortjnojs första förlust. Längst fram på åskådarplats fanns en man som oavbrutet under alla partier (fem timmar) satt och stirrade på Kortjnoj. Det visade sig vara Dr. Vladimir Zukhar, känd psykolog med en hypnos som specialitet. Tillhörde officiellt inte Karpovs läger och var därför svår att få bort. Kortjnoj kontrade med att bära mörka solglasögon med spegelglas (som Karpov protesterade emot). Kortjnoj fick senare också hjälp av gurus från Ananda Margas vars mantra "baba nam ke walam" skulle ge honom goda "vibbar". Inte så konstigt Björn och Benny fick inspiration till att skriva musicalen "Chess".*

Efter "upptäckten" av schackspelarna på Washington Square "råkade" jag komma förbi lite då och då. Analysgruppen var igång varje eftermiddag och mestadels samma personer. Vid ett tillfälle började det att regna och det såg inte ut att sluta på många timmar. "Vi sticker hem till mig, jag bor inte så långt härifrån" sa en man. "Vi" var en brokig samling schackentusiaster som mycket riktigt bara behövde fem minuter för att komma inomhus. Frun och några småungar fick maka på sig, kex dukades fram och analyserna kunde fortsätta.

Längst ner på Manhattan ligger Battery Park. Förmodar att det var här man började bygga, husen var äldre och lägre och gatorna inte alltid spikraka. Här låg också finansdistriktet och Wall Street. Längre norrut China Town och Bowery. Bowery hade jag hört talas om och ville gärna se med egna ögon om det var så sunkigt som man föreställde sig. Det var värre. Ren misär. Alkoholister och utslagna hade mutat in några kvarter. Såg män och även kvinnor som bokstavligt talat låg i rännstenen. Andra som inte var riktigt så illa därän satt på trottoaren med en tiggarmugg framför sig och hoppades på slantar till ännu ett rus. Barer, som det fanns gott om, såg alla likadana ut. Mörka med en lång bardisk, diskreta bås i bakgrunden och tysta, på sin höjd ett svagt sorl. Ingen tittade upp när man kom in, lite av uppgiven undergångsstämning.

Alla har "sitt" ställe på Manhattan. På Upper West side residerar vit medelklass. Tråkigt område med i stort sett bara bostadshus. Riktigt rika har utsikt över Central Park. *Sam Stayman, känd bridgespelaren (Staymans NT) bodde i en fashionabel våning med den rätta utsikten. Han blev en gång tillfrågad om det inte var dyrt att bo där. "Don't know" blev svaret och tillade "I own the block".* Finaste hotellen på fifth aveny vid Central Parks sydöstra hörn. Svarta har Haarlem, Italienarna har sitt "Little Italy", ortodoxa judar trivs bäst på Brooklyn o.s.v. o.s.v. Mycket "svart och vitt" överhuvudtaget i New York. Prålig lyx som också gärna visas upp samtidigt som man kan se bagladies överallt. Folk som plockar fimpar. Kö utanför restaurangernas soptunnor. Kom att tänka på alla schackspelare jag träffade. Alla på klubbarna var vita och alla utanför klubbarna var färgade!

PHOENIX. Varmt. Varmt även för att vara Phoenix, över 40 grader när jag kom och runt 40 de två veckor jag var där. Minns att jag trodde flygplanets motorer var felriktade när jag skulle stiga ur planet och luften bara stod och dallrade. Flygbussen körde till Downtown där också spellokalen låg. Men nu ville jag bo billigt och hade heller inget emot om det låg en bit utanför själva staden. Motell brukar vara billigaste alternativet och efter en timmes (drygt om jag minns rätt) traskande österut på huvudgatan van Buren hittade jag mitt ställe. Motell modell större med en stor pool och få gäster, måste ha varit absolut dödsösong. Sängen var också modell större, gick utan vidare ligga på tvären. Stoppade man sen i ett mynt i boxen som fanns på kanten av sängen började den vagga en till sömns. Vattnet i kallvattenkranen höll samma temperatur som det i varmvattenkranen men å andra sidan fanns det gott om ismaskiner. En av de få gästerna var en motorcykelpolis från Los Angeles som verkade bo i poolen. Han var väldigt pratsam och när vi nu var praktiskt taget de enda gästerna blev det till många samtal vid poolkanten. Han hade varit gift, inga barn, men frun hade lämnat honom för en annan polis. Numera vilade han upp sig en vecka då och då i Phoenix lågsösong. Det var det bästa stället enligt honom om man inte ville göra någonting, bara ha tråkigt. Spänning hade han nog av på jobbet vilket också tydligt framgick av alla historier han så välvilligt berättade. Mina historier som vakt på en "nuclear plant" var inte lika glamorösa. Google Maps är fantastiskt, nu 35 år senare har jag vandrat på van Buren och hittat mitt motell som heter SKY HARBOR INN som ser ut precis som jag minns det. Kanske har det sjangserat, för skylten AHORA RENTADO fanns inte på min tid. Matstället jag frekventerade har blivit en kineskrog, EAST STAR.

Turneringen, US-open, var en 12-ronders Monrad, ett parti om dagen. Spelet började sent på eftermiddagen så dagarna var fria för aktiviteter. Normalt började en dag med pannkakor med sirap och milkshake på en närbelägen snabbmatsstuga. Varken här eller någon annanstans gick det att på den tiden dricka "Amerikakaffe", milkshake passade bra till det andra och kalorierna gick jag bort. Ganska omgående brukade jag få sällskap (ovälkommet sådant) av en schackspelare som deltog i samma turnering, en kille några år äldre än mig och Vietnamveteran. I lokalen fanns små bås med bord i mitten som alla hade en TV-apparat i kortändan. Killen tyckte inte han behövde någon inbjudan för att slå sig ner. Ibland fick jag en känsla av att han väntade på mig för att få en chans att berätta sin sorgliga historia. Bara krig och elände. Om hur upplevelser under kriget hade påverkat och förändrat honom och gjort det omöjligt för honom att leva ett normalt liv. Efter frukosten letade jag upp sevärdheter och det fanns en hel del trots motorcykelpolisens försäkran om det motsatta. Gamla Västerstäder, indianreservat, botanisk trädgård, Zoo, travbana (stängd för säsongen). 15km bort låg Scottsdale med bl.a. Big Surf, som var ett givet utflyktsmål i rådande hettan.

Busshållplatser fanns men inga tidtabeller och inga bussar (som jag såg). Det var bara till att gå. Hettan gjorde att folk, förståndigt nog, höll sig inomhus. Min skjorta tålde inte klimatet (sprack i ryggen) och jag köpte en tjock bomullsskjorta i en second handshop (en skjorta som blev lite av en favorit och fick hänga med i många år). Första utflykten blev till Zoo och Desert Botanical Garden som låg nära varandra där van Buren tog slut österut, inte långt ifrån Scottsdale. Zoo lockade med "Roadrunner", en fågel som springer lika fort som en häst travar (60km/h). Känd tecknad figur i kortfilmer, kolla gärna Fast and Furry-ous från 1949. Det tog några timmar att ta sig dit så när en vit gammal Cadillac stannade och erbjöd skjuts på tillbakavägen var jag inte sen att tacka ja. Den gamle (40+?) skinntorra gubben tittade förvånat på mig när jag steg in i bilen. "Du är väl inte polis?" sa han. Jag försäkrade att jag inte var någon polis. "Ja, du förstår... att bilen är stulen". Javisst, nickade jag. Men det enda jag förstod var att min nygamla bomullsskjorta tidigare hade suttit på en polis. Mönstrade gubben som såg cool ut i sin jeanskostym och bestämde mig för att han inte utgjorde något större fysiskt hot men flyttade mig ändå närmare dörren. Vi hade börjat ett trevligt småprat när han helt plötsligt girade in på en sidogata. Innan jag hann reagera fortsatte han "gillar inte van Buren, för många poliser". Nu blinkade **RED ALERT** och jag gjorde mig beredd att lämna bilen, i farten om det skulle behövas. Han gjorde en ny sväng och kom in på en mindre parallellgata riktning Downtown Phoenix. Saktade ner och resten av resan blev lugn och fin. Väl framme utbytte vi artigheter, jag tackade för vänligheten – han önskade mig en bra dag. Konstig prick!

Nu visste jag att Scottsdale låg inom räckhåll och ett besök på Big Surf lockade. Allting är (måste vara?) jättestort i Amerika och Big Surf var inget undantag. En bassäng (wave pool) eller snarare en konstgjord sjö där ett "vågverk" i ena ändan med jämna mellanrum pumpade fram vågor att surfa på. Enligt reklamen skulle vågorna vara identiska med vågorna i Waikiki Beach. En annan dag gick jag rakt norrut mot bergen och Piestewa Peak Park där det skulle finnas en fin utsiktspunkt. Vägen dit gick genom villakvarter, bungalows med grönskande trädgårdar. Vatten var ingen bristvara här. Förmodar att det blev vatten över när alla golfbanorna (fanns det många av) fått sin dos av Grand Canal som ringlade sig genom trakten. Coca-Cola automater (med kylda drycker!) fanns det normalt många av men inte just här. Vråltörstig tvingades jag istället knacka dörr. Blev vänligt insläppt av en herre i sitt hus där jag fick dricka mig otörstig ur en härlig 6-gallons vattenkylare.

Kämpade mig upp till toppen på berget. Belöningen var en fantastiskt panorama över prärien med de karakteristiska söndervittrade bergen där också många westernfilmer spelats in. Med lite fantasi var det inte svårt att tänka sig att dammolnet man såg långt där borta inte var efter en bil utan John Wayne som jagades av en hord indianer. Vad tjejen som också stod häruppe och beundrade utsikten tänkte var inte lätt att veta. Hon var liten och mörk med vackra drag. Vi slog följe den långa vägen ner och hon visade sig vara lika pratsam som så många andra här (bortsett från New York där folk verkade vara rädda för varandra, schackspelare undantagna, och där ögonkontakt kunde vara farligt provocerande). Hon berättade att hon ursprungligen var från Italien (hade jag redan gissat), förälskat sig i en amerikansk soldat förlagd i hennes by. Blivit med barn sexton år gammal, stor skandal, följt med honom tillbaka till USA, till hans hemstad som var Phoenix. De hade fått två barn till men nu var de skilda, gamla vanliga visan - han hade träffat en annan. Hon hade kört bil till utsiktsberget och jag fick skjuts tillbaka till mitt motell. Sen ville hon bjuda hem på middag (det fick hon gärna) och vi bestämde att hon skulle komma och hämta mig dagen därpå.

Hon bodde med sina två yngsta barn, en pojke och en flicka ungefär 7-8 år gamla, i en bungalow i stadens västra utkant. Barnen var glada, käcka och fulla av upptåg. Vi fann varandra direkt, tror de tyckte det var roligt med en "lekfarbror". Deras favoritlek var "Marco Polo". I poolen skulle någon med förbundna ögon försöka fånga en av de andra. Ropade man "Marco" måste de andra svara "Polo". Mamman, kan inte komma ihåg vad hon heter, var mycket bitter på sin exman. Han tjänade bra med dollar, var psykolog med egen "business", och ändå fick hon så hon knappt klarade sig. Barnen var krävande, t.ex. skulle dottern varje dag ha skjuts till "bally". Bilen var gammal, huset likaså och poolen liten. Inget jag direkt kunde hålla med om (sa jag inte). Tyckte nog hon var lite gnällig och inte så lite bortskämd. Vi kom i alla fall bra överens och trevligt att få lära känna och umgås med den lilla familjen. En dag gjorde vi en lite längre picknutflykt med den "gamla" bilen. En annan dag kom äldsta dottern hem på middag. Hennes ovilja mot mig lyste igenom och hon gjorde inget för att dölja den. Gillade helt klart inte att mamma hade "herrbekanta". I detta fall hade hon inget att "oroa" sig för - men det kunde hon så klart inte veta. Dotterns ålder uppskattade jag till max 20 vilket borde innebära cirka 35 för "mamma".

Navajoindianerna hade ett reservat vid Salt River, inte långt från mitt motell. I anslutning till reservatet låg Pueblo Grande Museum där man bland annat kunde studera indianernas sorgliga historia. En shop fanns naturligtvis också. Där fanns till salu repliker av vackert målade gamla bruksföremål, färggranna sandtavlor m.m. En skylt vid ingången upplyste om att all förtäring av mat var förbjuden och att man var ersättningskyldig om man råkade ha sönder någonting. Många fina saker fanns som tyvärr alla hade det gemensamt att de var på väldigt dyra, åtminstone för mig. Trots priset blev jag intresserad av en tallrik i keramik. Tallrikarna i olika storlekar stod uppstapade på en hylla i en glasmonter. Tallriken, med färgen och dekoren, som jag ville titta närmare på stod längst in i raden av tallrikar. Mycket, mycket försiktigt sträckte jag in handen för att lyfta ut "min" tallrik. Men jag var inte tillräckligt försiktig. Träformen som tallriken stod i gjorde motstånd och när jag tog i lite extra bar det sig inte bättre än att jag lyckades välta "grannen". Det blev en dominoeffekt, hela raden, ett dussin ungefär, ramlade. Vet inte hur jag hann reagera men med hjälp av panna och näsa fick jag tallrikarna till att stanna kvar på hyllan. Samtidigt hade vänsterarmen, som bara ville vara vänlig och hjälpa till, gjort om samma konststycke med en annan rad av tallrikar. Kunde hålla den raden i schack med hjälp av hand, arm och axel. Pulsen var uppe i 200. Svetten flödade. Adrenalin pumpades ut. Tankarna virrade. Kunde se reskassan (och mer till) fladdra iväg. Panik - kort sagt.

Pinsamt. Pinsamt. Pinsamt. Jag såg ingen och ingen såg mig. Kommer ihåg att jag tyckte det var bra. Ropa på hjälp var inget alternativ. När värsta paniken lagt sig och jag började kunna tänka klart insåg jag att den ende som kunde hjälpa mig – var jag själv. Sakta och varsamt fick jag manövrera mig i position så jag kunde frigöra några fingrar och ett mödosamt arbete började med att få tallrikarna på plats igen. Det lyckades utan några ytterligare intermezzon och utan att någon upptäckte vad jag höll på med (tror/hoppas jag). Fullständigt slut, på darrande ben och groggy stapplade jag ut från indianterritoriet där en skylt förkunnade att spritdrycker inte fick införas. Det planerade besöket i Apachereservatet blev av någon anledning inte av.

Schackturneringen började bra. I en av de första ronderna fick jag använda min specialare 1.d4-f5 2.g4. Objektivt sett ett dåligt drag men duger som överraskning. Och överraskad blev min motståndare, som gav upp efter 14 drag. *Året innan i SM spelade jag samma variant mot Konstata Kaizauri, det partiet gick 1.d4-f5 2.g4-fxg4 3.h3-d5 4.hxg4-Lxg4 5.Dd3(hotar Db5 och Txh7)-Dd7 6.Txh7!-(det planerade 6.-Lf5 med hot mot dam och torn faller på 7.Lh3!!) i sista stund upptäckte KK faran, 6.-Txh7 7.Dxh7-Sf6 8.Dg6+ med överlägsen ställning.* Sju poäng på de första nio ronderna var godkänt och jag hade förhoppningar om en topplacering. Bradford (okänd för mig) som låg i täten ville jag gärna spela mot. Helst med de vita pjäserna mot hans suspekta varianter i Franskt parti. En onödig förlust (mot en spelare jag underskattade) i tionde rondan satte stopp för de planerna. I och med förlusten fick jag lättare lottning de två sista ronderna och med 9/12 hamnade jag på femtonde plats av över fem hundra(!) startande och "in the money". Bradford som jag tyvärr(?) inte fick möta vann turneringen. Dagen efter spelades U.S. Open i blixtschack (fem minuters betänketid) och jag fick nöja mig med att vinna den turneringen istället.

Van Buren Street lärde jag känna väl. En dryg timmes vandring från motellet till spellokalen varje eftermiddag och samma väg tillbaka sent på kvällen. Ibland blev det till natt när ett spännande parti skulle analyseras eller om man bara satt och gaggade med likasinnade. Van Buren var en gata dagtid och en helt annan nattetid. På dagarna närmast ödslig, ingen trafik och jag undrade var alla höll hus. På kvällarna däremot var det liv och rörelse. Kommers av alla slag. Många var de mestadels unga, vackra färgade tjejer som gärna ville bli närmare bekanta. Efter några dagar gav de upp och satte näsan i vädret när jag passerade. Och, kändes det som, pekade finger bakom min rygg. Mormoner patrullerade gatan – kunde inte vara något annat. Alltid två och två, vita ungdomar i kostym, vit skjorta och slips (det har till och med hänt att de har förvillat sig till Höganäs). Det hände att de tog kontakt, ville veta var jag kom ifrån och vad jag gjorde här, "på denna syndens gata". Gravallvarlig, försökte jag förklara att jag inte såg någon "synd". Reaktionen var huvudskakningar och en kommentar om "tänk att någon kan vara så oskyldig"! Allvarlig var också min italienska vän när hon varnade mig för alla faror som lurade på van Buren nattetid – "Även män har blivit våldtagna". Van Buren (USA:s åttonde president) hade säkerligen vänt sig i graven om han hade vetat vilket rykte "hans" gata skulle få. Ett av de värsta gatugängen i New York heter för övrigt "van Burens Boys". Finns en episod i "Seinfeld" där Kramer råkar ut för gänget. Bilar med radion på högsta volym, körde gatan sakta upp och ner och försökte överrösta varandra med sin favoritmusik. Tuffa MC-poliser på trehjulingar gjorde sitt bästa för att skapa lugn. Lyckades bara sådär. På hemväg en natt fick jag uppleva ett sällan skådat åskväder, blixtar som trängdes på himlavalvet, förvandlade natt till dag och det verkade aldrig ta slut. Fullt i klass med norrsken.

GRAND CANYON. Nationalparken ligger en timmes flygresa rakt norrut från Phoenix. Colorado River har genom x miljoner år karvat sig ner genom berggrunden och åstadkommit (hur, råder det delade meningar om) ett fantastiskt landskap. Bokade två nätter, tanken var att slappa en dag (behövdes) och sen eventuellt gå ner i kanjonen. Det fanns tillräckligt med att göra uppe på kanten, "Naturum", ett par museer och att leta upp spektakulära utsiktspunkter - en solnedgång över Grand Canyon sitter kvar länge på näthinnan. Lärde mig att "Canyon country is Indian country". Kontinentens äldsta kontinuerligt bebodda bosättningen, mer än 8000 år gammal, finns här i Hopi-indianernas reservat. Havasupai och Navajo (störst med sammanlagt 300 000 personer) har också reservat i Grand Canyon. Navajoindianer sägs inte äta fisk. Anledning skulle vara att en gång för länge sedan svämmade floden över efter ett ihärdigt regn, och en störtflod hotade dränka alla. Deras förfäder kunde då rädda sig genom att temporärt förvandla sig till fiskar. Vid frukosten nästa morgon fick jag sällskap av ett trevligt par och när de fick veta att jag kom från Sverige var mannen inte sen att tala om att han hade en Volvo Amazon. En mycket bra bil tyckte han och jag kunde inte annat än hålla med – hade ju en själv. Naturligtvis fick jag hans visitkort och en inbjudan att komma och hälsa på, var de bodde minns jag inte. Kanske inte så konstigt eftersom det inte var det enda visitkortet och inte den enda inbjudan jag fick att komma och hälsa på. Svårt att veta hur pass allvarligt menade dessa inbjudningar var men som sagt, folk i allmänhet var vänliga och öppna och nyfikna.

Resdagen var jag uppe med tuppen, nödvändigt om jag ville ner till floden och hinna tillbaka för att passa flyget som gick på eftermiddagen. Började med en liten brant nerstigning på 1600m. Ville man inte gå fanns det mulor att hyra, en möjlighet som många använde sig av. Gott om halvtama oblyga jordekorrar som tiggde godis på stigen ner. Alla klimatzoner utom den arktiska finns i den 450km långa och 15km (i snitt) breda Grand Canyon. Kom ner till ett stäppliknande landskap, en gryta där solen gassade och det blev väldigt varmt. Till gagn för alla besökare hade man dragit ner vattenledningar och välbehövliga "vattenhål" fanns med jämna mellanrum. "Bighorn sheep" kunde man få se på klippväggarna och ödlor av alla slag sprang omkring på marken, men det fanns även andra intressanta djur här nere (som jag inte fick se). Wild Burros, ättlingar till guldgrävarens packåsnor som lämnades vind för våg när gruvdriften upphörde och de lär finnas i stort antal. Guldtokiga spanska conquistadorer hittade (naturligtvis) hit redan 1540 men lämnade inga synliga spår efter sig. Andra rovdjur är skallerorm och räv. Stora och små fåglar finns som häger och kolibri. Efter några km och efter att ha passerat en liten skog blev det stenigt och utan förvarning befann man sig snart på en klippavsats och hade Colorado River långt under sig. En mäktig syn och inte helt lätt att slita sig därifrån. Tiden försvann och plötsligt blev det bråttom, dj.....t bråttom. Kris. Sprang tillbaka. Folk jag mötte ruskade på huvudet och vet inte hur många gånger jag fick höra "take it easy" och "slow down", tyckte också jag hörde "moran" och "idiot". Jag hade inte tid att ta det lugnt. Minns inte om jag sprang uppför klippväggen (troligen inte) eller bara gick snabbt. Genomvåt av svett rusade jag in på hotellet och rafsade ihop mina pinaler. Checkade ut från hotellet på några sekunder och fick veta att flygbussen hade gett sig iväg för några minuter sedan. Tursamt nog fanns en ledig taxi utanför och chauffören lovade att köra ikapp bussen, vilket han också mycket riktigt gjorde. Svettigt tog jag plats i planet, och inte helt luktfri om jag tolkade mina sköna medpassagerares näsrynningar rätt. **OM** jag skulle besöka Grand Canyon igen lockar en flodtur längs hela Colorado River, tio dagar och såklart en massa \$. Lugnare är kanske en tur med mula och övernattnin på rancher. *(om du inte vet) Mula är en korsning mellan märr och åsnehingst. Stark, säker på foten och uthållig, möjligen något envis. Perfekt som bärare i svår terräng. Mulsna är korsningen "tvärtom", avkommorna mindre, svagare och inte till någon större nytta.

LAS VEGAS. Två meter efter det man stigit ut ur planet och går in i tunneln till terminalen träffar man på den vanligaste invånaren i Las Vegas. Den enarmade banditen. Rasslet från mynt som stoppades in i gapet på denna maskin slipper man inte höra förrän man åter lämnade denna smått galna stad. Suck. Två dagar var det meningen jag skulle stanna. Men allra först gällde det att hitta en toalett så jag kunde snygga till mig. Efter en kattvätt och byte till torra kläder kändes det genast mycket bättre och nu gällde det att hitta ett passande boende. Det var inga problem, i ankomsthallen (skönt att slippa stå och vänta på bagage) fanns en tavla där man kunde välja hotell/motell genom att trycka på en knapp. Limousinservice ingick naturligtvis, visserligen fick man vara beredd att dela limon men det kändes rätt OK ändå. Valde ett motell i ena ändan av "the Strip", den stora gatan som går tvärs genom staden. Motellet var egentligen en rätt onödig utgift, det var inte många timmar jag sov där de två nätter jag hade bokad. Hem på morgonkröken, sova ett par timmar, simma några längder i poolen och sen käka frukost på bassängkanten.

"Seven card stud" var den då mest populära pokervarianten och spelades på alla casinon. Insatserna varierade men jag höll mig försiktigt till turistborden där maxhöjningar var blygsamma, en, två eller tre dollar. Vid dessa bord var stämningen ofta uppsluppen, folk presenterade sig, många berättade anekdoter, mycket skrattande och trevligt helt enkelt. Annorlunda var det vid de bord där de svarta plastmarkerna (10 000 dollars) bytte ägare. De enarmade banditerna fanns överallt, utanför casinot "Golden Nugget" stod en fler meter hög maskin där varje drag kostade tio dollar och vinsten var en miljon dollar, "cash". Spel på enarmade banditer var det "folkliga" nöjet, reklamen sa att "återbäringen" var typ 96.66 %. Såg många som satt uppflugna på stolar framför "sin" maskin med en hink småmynt och stoppade i och stoppade i och åt både frukost, lunch och middag framför maskinen eftersom de inte ville riskera att någon annan tog deras plats (och deras "investering"). Satt och spelade poker en tidig morgon när vagn, snarare ett flak på små hjul, rullade in. På flaket fanns hinkar som två män satte ut under de enarmade banditerna. Tömde dessa och lyfte sen med gemensamma krafter hinkarna tillbaka upp på flaket. Allt övervakat av en sheriff med en revolver väl synlig i hölstret. Något bisarrt och många muntra kommentarer om hur mycket eller lite 3.44 % egentligen är. Hela affärsidén bygger på hög omsättning och man gör vad man kan för att underlätta för spelarna. Frukost, lunch och middag serveras närsomhelst på dygnet. Inga synliga klockor någonstans som skvallrade om att natten blivit dag. Fria drinkar till spelarna var kanske inte så snyggt (Sunrise var min favorit). Fri champagne var heller inget ovanligt och då var "ursäkten" ofta att casinot firade något slags jubileum. Påkostade shower med världsartister, och det nästan gratis, var ett annat lockbete.

Vandrade "the Strip" upp och ner och gjorde strandhugg på de flesta casinon. Klassiska hotellet Sands ägdes på 60-talet av Howard Hughes och det var också där man spelade in originalversionen av Ocean's eleven. Elvis Presley uppträdde här liksom Frank Sinatra med "Ratpack". Hotellets rivning 1996 blev till filmscener i en katastroffilm. Vid ett tillfälle blev jag nödig utanför lyxhotellet/casinot Ceasars Palace, bl.a. känt för sina VM-matcher i tungviktsboxning. Smet in i hotelldelen (närmast) och gjorde vad jag skulle och tog trappan ner till casinot. Längst ner i den breda trappan stod två livréklädda vakter och bugade inställsamt för "hotellgästen". Hade man råd att bo på hotellet höjs inga ögonbryn för en ung man i jeans, T-shirt och gympadojor. Personalen stilenlig, remsandaler och toga. En gång stannade en limo och ett gäng glada ungdomar, pojkar och flickor i min ålder, frågade om jag ville hänga med på ett party. Tackade nej och fick heller aldrig veta vad jag gick miste om (hade varit bättre att tacka ja och slippa behöva fundera). Hade bestämt mig för att spendera max 100 dollar på spel och det lyckades jag bra med, fick t.o.m. några souvenirer, silverdollar över.

LOS ANGELES. Smogmolnet på den i övrigt klarblå himlen talade om att vi närmade oss L.A. Änglarnas stad av någon anledning, borde varit bilarnas stad. Downtown som vanligt och ett stort hotell som sett bättre dagar blev mitt nya hem. Första natten vaknade jag av att grannen spolade upp vatten i sitt badkar, klockan 02.00! Klagade i receptionen, men klagan stannade tydligen där för nästa natt var det samma visa. Ingen vandringsvänlig stad precis men det gjorde mindre eftersom jag hade blivit lovad guidning. Diane Savereide, som jag hade spelat mot i Phoenix, bodde i L. A och när hon fick veta att jag skulle dit erbjöd hon sig att visa mig runt. Det var jag tacksam för, L. A var stort till ytan, svåröverskådligt och hade dåliga allmänna kommunikationer. Blev överraskad när hon kom och hämtade mig på motorcykel. Diane hade gott om tid, kanske lov från sina studier. Hon studerade ryska, kanske var det med tanke på en schackkarriär. Vi gjorde utflykter varje dag, den längsta till Long Beach. Många bad. Stränderna var fina men det var inget vidare att bada i Stilla Havet. Havet var allt utom lugnt, det gällde att vara försiktig och inte komma för långt ut vilket var lätt hänt. Djupt direkt, strömt och elakt baksug. Vi gjorde också besök på hennes schackklubb, Santa Monica Bay Chess Club. Hälsade på ordföranden i klubben som var en trevlig och vacker man i kvinnokläder. *Calle, om du någon gång skulle bli osäker- kolla händerna!* Att besöka "La Brea Tar Pit" hade jag själv aldrig kommit på. Det är en tjärgrop som man helt sonika byggt över och gjort till museum. Många är de djur som en gång fastnade i gropen, de äldst daterade är 40 000 år. Huvudnumret var en jättelik mammut med enorma, skruvade betar. I närheten låg en finsk (!) restaurang som Diane kände till sen tidigare och kunde rekommendera. Maten var det inget fel på men innehavaren var jobbig – skulle tvunget fråga alla om de var *finish*.

Vi "avverkade" Bel Air, Beverly Hills och Hollywood. Universal Studios var inget som roade henne så dit fick jag gå själv. Intressant, men lite väl kommersiellt och kanske roligare om man hade varit något (mycket) yngre. Åkte tåg **på** en sjö(skenorna fanns strax under vattenytan) och inte helt oväntat dök HAJEN upp. Var man inte beredd och dessutom hade dåligt hjärta vet man inte hur det kunde sluta. Kunde bli dyrt för U.S. Vi fick besöka en studio där en populär serie spelades in som handlade om en liten flicka med oanade krafter. En liten flicka och fem starka män behövdes. Jag blev en av dem. Vi skulle ha dragkamp, flickan på ena sidan och de starka männen på den andra. Ett tjockt rep delades ut, vi uppmanades ta ett stadigt grepp och ta i allt vad vi orkade när directorn ropade "PULL". Några var verkligen naiva och spände musklerna. Och åkte i golvet bråkdelen av en sekund efter det magiska "PULL". Flickan var ett enda stort leende och jag gissar att hennes dag var räddad. Alla fick en chans att bli filmstjärna också. Ett flygplan hade störtat i havet. Flygkroppen vattenfylldes långsamt. Passagerarna (alla de som ville) kämpade för sitt liv. Allt filmades och videon kunde senare köpas, dyrt förmodar jag.

Försökte hitta Diane Savereide på nätet, var nyfiken och ville gärna veta hennes "historia". På "Chess.Com" kunde man läsa att hon var född 1954. Första kvinnan i USA som satsade seriöst på schack. Dominerade damschacket vid den tiden när vi träffades, amerikansk dammästarinna fem gånger på sex år. Satsade på en proffskarriär, misslyckades och fick återgå till sitt jobb i IT-branschen. Kortvarigt äktenskap men en schackspelare från Nya Zeeland. Slutade med schack och började spela tävlingsbridge! Bor i spelstaden Reno.

SAN FRANCISCO. Ingen större överdrift om jag säger att man kunde se ögonfärgen på passagerarna i det andra planet som landade samtidigt med oss. En parallell inflygning och landning har jag aldrig, varken förr eller senare, varit med om. Märkligt. På bussresan in till staden stod oljeborrtornen tätt. Denna gång tänkte jag vara mer omsorgsfull i valet av boende. Vandrade omkring både länge och väl innan jag hittade vad jag sökte. Ett litet familjehotell som fanns på översta våningen i ett äldre 5-6 våningshus. Läget centralt men ändå relativt lugnt vid en liten park. Kruxet var bara att inga rum var lediga, men kunde jag komma tillbaka nästa dag gick det bra. Bokade rum direkt och tog in en natt på närmaste hotell (som råkade tillhöra en stor hotellkedja och var ganska dyrt). Innehavaren av det lilla hotellet/pensionatet var en trevlig, pigg och snacksalig "äldre" dam på kanske 50 år, kanske 60+. *Tänkte sällan eller aldrig på folks ålder. På den tiden fanns det egentligen bara tre ålderskategorier, barn, min egen ålder och gamla.* Hotellet hade inte mer än 8-10 rum som alla låg på var sin sida i en lång korridor. Längst ner i korridoren fanns hennes egen appartement samt kök och frukostmatsal för gästerna. Värddinnan fixade frukost åt alla i köket och där åt hon själv också medan hon frågade ut sina gäster - var de kom ifrån och vart de var på väg. Gav gärna tips om sevärdheter och hade svar på alla frågor. Skapade en familjär stämning som inte är så vanlig på ett hotell. Varje dag kom älskaren (hennes egna ord) en brunbränd, atletisk man (i min egen ålder) och hämtade henne. De skulle spela tennis och hon satt alltid redo och väntade. Iklädd ett stort leende, ljusblå minimala shorts, pullover och tennissrack i handen – "Låter man en älskare vänta vet man aldrig vad som kan hända".

Synnerligen charmig och vandringsvänlig stad. Litet (relativt) till ytan med mycket att titta på. Många fina hus, allt från den dominerande 240m höga spetspyramiden till gamla vackra trähus. Särskilt gamla var de förstas inte. Det kritiska läget vid San Andreas förkastningen som orsakade jordbävningen och storbranden 1906 nära nog utplånade staden. Ett större jordskalv 1989 gjorde invånarna nervösa och mer lär komma. Fisherman`s Wharf var turistfällan, en pir full med butiker och månglare. Turister som trängdes med ficktjuvar (enligt de många varningsskyltarna) och övervintrade hippityper som gärna ville sälja gräs och hasch. Unga söta tjejer, utskickade av diverse besynnerliga religiösa sekter och som gärna såg att man skänkte en slant och så naturligtvis de gamla vanliga tiggarna. Turistbåten till fängelseön Alcatraz (ett måste) går härifrån. Fängelset ansågs rymningssäkert och det är bara Clint Eastwood i "Flykten från Alcatraz" som har lyckats fly härifrån. Filmen har faktiskt verklighetsbakgrund, tre män "försvann" den 11 juni 1962 men det anses osannolikt att de skulle ha klarat sig till land i de starka strömmarna och det kalla vattnet. Dessutom knappast troligt att de skulle kunna hålla tyst om bedriften om de nu mot förmodan hade lyckats. Utan att leta hamnade man många gånger i miljöer man kände igen från filmer som t.ex. "Bullit" och "Dirty Harry".

Utmed stranden, på väg till Golden Gate bron från centrum låg rikemansvillorna, den ena värre än den andra. 600 personer har hoppat från bron fram till 1978, hur många är det nu? Själva bron är sexfilig och antalet filer i varje riktning justeras efter trafikflödet. En bil kör bara ut och markerar ny mittlinje med ett antal koner. Sausalito heter den lilla byn vid brofästet på norra sidan. Här på en klippphylla låg en restaurang som serverade god mat med utsikt. Ännu bättre blev utsikten på toppen av berget. Golden Gate i fågelperspektiv. Överblick av alla kullarna i San Francisco. San Francisco Bay med sina öar och i bakgrunden den långa bron till Oakland. Längre söderut San Jose, numera sammanväxt med San Francisco, och där någonstans Silicon Valley. Från Golden Gate bron följde jag Stilla Havskusten en bit söderut, den var mycket dramatisk med några fina sandstränder insprängda mellan klipporna.

Många parker i staden och de flesta med en boulebana. Utanför själva City gav telefonstolparna staden ett pittoreskt småstadsaktigt intryck. Världens krokigaste gata, Lombard Street, finns här. Kabelspårvagnen, konstruerad för de värsta backarna, var en annan sevärdhet. Spårvagnsföraren behövde lite muskler för att orka dra i den stora "handbromsen" som bestämde farten. En dag åt jag middag i Chinatown, fick en gaffel med ett begagnat riskorn mellan tänderna. Kallade på hovmästaren som i sin tur högljutt skällde ut min servitör inför alla gästerna. Pinsamt och ångrade snabbt att jag hade sagt något. En annan dag överraskades jag av ett regn när jag stod utanför en biograf. Två filmer för tre dollar var svårt att motstå. Den ena filmen var "Hajen 2" som ännu inte hade kommit till Sverige. Titeln på den andra filmen minns jag inte, tror heller inte jag såg den. Biografen var stor och hade en service av det ovanligare slaget. En man gick gångarna upp och ner och erbjöd viskande "smoke, one dollar". Många nappade på erbjudandet och varje gång försäljaren tände en såld marijuanacigarett passade han också på och ta ett gratisbloss. En kväll i nöjeskvarteren kom jag förbi ett kvarter som inhyste ett jättestort diskotek, flera etage med mycket folk och mycket oljud. Inte min likör precis men jag blev nyfiken och eftersom jag inte hade något annat på gång bestämde jag mig för att gå in och "kolla läget". Blev inte insläppt. Man var tvungen att kunna legitimera sig för att få lov att komma in, "in case of an emergency". Mitt pass fanns på hotellet och så angelägen var jag inte även om det verkade lockande. På den här tiden var det inte så vanligt att homosexuella par öppet visade läggning. Men här kunde man överallt se män hand i hand och män som kramades och utan att någon tyckte det var udda. San Francisco var känt som "Gay City" och här hade man också den första Pridefestivalen. Har läst att amerikanska armen lät stationera **misstänkta** homosexuella soldater i San Francisco och att många sedan blev kvar i staden då där fanns många likasinnade. Vet – låter inte klokt!

CHICAGO. Stannade bara en dag. Hade brått tillbaka till New York och schackkompisarna med senaste nytt om VM-matchen. Tyckte också jag hade lite kvar att göra som jag inte hunnit med vid mitt förra besök. Husen i Downtown Chicago föreföll högre än de i New York men färre naturligtvis. O'Hara flygplatsen var mäktigt stor och kändes som en stad i staden.

NEW YORK andra gången. Vis av erfarenheten bokade jag ett rum (utan kackerlackor) på ett "bättre" hotell nära Washington Square. Dyrt jämfört med mina andra boende, men min budget var i god balans. Levte billigt och gjort av med betydligt mindre pengar än beräknat och också tjänat några dollar. Hälsades hjärtligt "Welcome back" av schackspelarna på Washington Square. Samma gäng som tidigare satt troget och analyserade partierna från VM-matchen, men nu hade Karpov fått initiativet (gillade vi inte) och såg ut att gå mot en lätt seger. Packade badbyxor och hotellets badlakan en vacker dag och gav mig iväg för att leta upp stranden i Long Beach. Åkte tunnelbana tvärs över Brooklyn, blev en sightseeingtour eftersom den mestadels gick ovan jord. Fick några fina bad i Atlanten och avslutade en lång, lång dag på nöjesfältet Coney Island. Vandrade hela Fifth Aveny, från Washington Square till Haarlem. Central Park. Rundvandring i Haarlem. Fler museer m.m. Mer än vanligt aktiv de sista dagarna, ville ju hinna med så mycket som möjligt – svårt att veta om man någonsin skulle komma tillbaka. **Tanken finns!**

HEMMA. *Efter tre månader, 32 partier och ställningen 5-5 kunde Karpov slutligen vinna sitt sjätte parti, bli världsmästare och därmed rädda Sovjetunionens ära. Tre år senare möttes de igen i en ny jämn match som Karpov återigen vann. Kämpen Kortjnoj från Leningrad är än idag fortfarande aktiv. 83 år ung! Karpov och hans efterträdare, Kasparov, har sedan länge lagt pjäserna på hyllan!*